

WORKSHOP

“ER ZIJN GEEN NAMEN VOOR”

Inleider: Jos van den Broek

“Ik vind het moeilijk om onder woorden te brengen wat er met mij gebeurd is. Vrouwen praten over aanranding en verkrachting voor jongens zijn er geen namen voor” (Een voormalig mannelijk slachtoffer van seksueel misbruik)

Jos van den Broek

Was werkzaam als docent en supervisor aan de afdeling sociale studies Hanzehogeschool Groningen. Gespecialiseerd in sexe-specifieke hulpverlening in het bijzonder de begeleiding van mannelijke slachtoffers van seksueel misbruik. In het kader hiervan diverse studiereizen en stages ondernomen in de Verenigde Staten. Auteur van het eerste Nederlandse boek over jongens als slachtoffer van seksueel misbruik (“Er zijn geen namen voor” 1991. Uitgave Ambo). In eigen praktijk individueel en groepsgewijs mannen begeleid die in hun jeugd seksueel misbruikt waren. Tevens in binnen- en buitenland trainingen, consultatie en supervisie gegeven aan werkers binnen onderwijs, hulpverlening en justitie/politie met betrekking tot seksueel gewelddadig gedrag van mannen en seksueel misbruikte mannen.

Workshop

Dat seksueel misbruik bij jongens voorkomt is inmiddels voldoende bekend. Ook is er meer zicht gekomen op de gevolgen van deze negatieve seksuele ervaring voor de persoonlijke ontwikkeling van jongens. In deze workshop zal aandacht gegeven worden aan:

- de wijze waarop jongens zich trachten te herstellen van het seksueel misbruik.
Jongens ontwikkelen zich anders als meisjes, daardoor verloopt ook hun herstelproces anders. Hoe trachten zij de negatieve ervaring een plek te geven; wat voor pogingen hebben zij ondernomen en met wat voor resultaat.
- fasen in het herstelproces en de zich daarin voordoende en te bewerken vraagstukken.
De nadruk ligt hierbij niet zozeer bij het ervaren ongemak maar eerder bij de eigen kwaliteiten en de wijze waarop men de ervaring te boven is gekomen. Hierin staan begrippen als weerbaarheid, veerkracht en vermogen centraal.
- wat kan de betekenis van het Rots en Water programma zijn voor seksueel misbruikte jongens?
Mogelijkheden, knelpunten en beperkingen.
- positie en rol van de begeleider.
Vereiste kennis en vaardigheden
- voorwaarden voor adequate begeleiding
Organisatorische condities en zelfzorg.

Deelnemers worden vooral uitgenodigd eigen werkervaringen en/of vragen in te brengen.

Opmerking

De workshop zal niet gaan over jongens als dader van seksueel misbruik.

Jos van den Broek

Email: jos.van.den.broek@xs4all.nl

BEELD VAN DE VROUW

Larissa Pans e.a schreven medio april jl in de Volkskrant:

In de 70-tiger jaren van de vorige eeuw vond er een bevrijding plaats van de strenge seksuele moraal uit die tijd. Eindelijk mocht er gesproken en geschreven worden over genot en plezier van seksualiteit voor zowel man als vrouw. Fantastisch!

Zij vinden dat er op dit moment sprake is van een opgelegd en onrealistisch schoonheidsideaal voor vrouwen van waaruit een nieuwe seksuele moraal spreekt waarin seksualiteit is verworden tot goedkope troep. Wat seksualiteit en wat sexy is wordt op een macho-achtige wijze uitgedragen. Het gaat niet meer om subtiel verleiden waar je samen plezier aan kan beleven maar om pakken wat je pakken kan. Het blijkt een seksualiteit te zijn die aan strenge regels is gebonden nl. van sexy is alleen sprake als je jong bent, strak en over een perfect lichaam bezit wat wil zeggen pronte borsten, ronde strakke billen en zwoele lippen etc. Jongeren vertalen seksualiteit bijna pornoachtig net als de media- en reclamemakers. Hoe moet je als vrouw zijn; beschikbaar, wilde en woeste seks uitstralen, je exhibitionistisch gedragen. Kortom het beeld van de playboy-poes. Dan tel je pas mee.

BEELD VAN DE MAN

Larissa e.a. kiezen vanuit de positie van de vrouw hier bezwaar tegen aan.

Maar laat ik het ook eens vanuit de positie van jongens en mannen bekijken.

In deze “nieuwe” seksuele moraal komt het beeld van de man naar voren die altijd en overal gericht is en zin heeft in vrijen en neuken. Als het ware de hele dag met een stijve pik in zijn broek rondloopt. Ik moet zeggen dat ik het gevoel er bij krijg dat al de strijd die er geleverd is in de vorige eeuw om tot een meer realistische man-vrouw verhouding te komen i.h.b.z. als het gaat om seksualiteit voor noppes is geweest. Naast het beeld dat hier van vrouwen wordt neergezet vind ik het man-beeld ook knap vermoeiend worden. Het is sleets, plat, vreselijk saai en ouwbollig. Zo kunnen shows op televisie niet meer leuk zijn zonder ranzige seksuele opmerkingen (o.a. Paul de Leeuw, Jensen). Het lijkt mij zo dat dit toch niet de beelden zijn die wij als volwassenen de jongeren voor willen houden. Anders krijgen ze er nog een hele klus aan die man of vrouw te worden die ze echt zijn/willen zijn.

In mijn boek (1991) heb ik melding gemaakt van een aantal mythen als het gaat over mannelijke seksualiteit.

- dat van mannen mag verwacht worden dat ze alles weten over seksualiteit
- dat mannen in het vrijen en neuken goede prestatie moeten leveren
- dat mannen het initiatief tot vrijen nemen en de leiding daarin houden
- dat lichamelijke aanraking bij mannen meestal leidt tot seks
- dat een erectie betekent zin hebben in seks
- dat van jongens vanzelfsprekend wordt verwacht dat ze experimenteren met seks
- dat je als man pas meetelt als je veel seksuele ervaringen hebt met vrouwen

Eigenlijk is er nog geen barst veranderd wat deze mythen betreft als wij kijken naar wat ik zo juist heb gezegd over de actuele man-vrouw beelden anno 2007. Het laat zich raden wat de impact van deze mythen zijn op de seksuele ontwikkeling van de jongen.

MISVATTINGEN

Deze mythen over mannelijke seksualiteit hebben ook gevolgen voor opvattingen die er circuleren over jongens en mannen die seksueel misbruikt zijn.

Er dienen zich daarbij een aantal misvattingen aan:

1: Een jongen/man kan geen seks tegen zijn wil hebben. Mannen kunnen derhalve geen slachtoffer zijn van seksueel misbruik?

Deze opvatting komt voort uit het idee dat mannen zich bij moeilijkheden wel weten te redden. Van jongens wordt al vrij vroeg verwacht dat ze hun "mannetje" staan en zich zelf wel kunnen beschermen. Binnen deze optiek zijn mannen niet al te kwetsbaar.

2: Jongens lopen door seksueel misbruik minder schade op dan misbruikte meisjes.

De lange termijn gevolgen zijn voor jongens en meisjes even schadelijk.

Vooraf de weigering om jongens te zien als (mogelijk) slachtoffer veroorzaakt grote schade.

3: Een jongen/man die een erectie heeft gehad en een zaadlozing tijdens het seksueel misbruik heeft ingestemd.

Jongens kunnen fysieke seksuele opwinding voelen tijdens het misbruik zelfs als zij afwijzen wat er plaatsvindt. Seksuele opwinding is dus geen teken dat de jongen het fijn vindt en zelf een actieve rol speelt. Daders gebruiken deze misvatting als argument om hun gedrag te rechtvaardigen. Gevolg is dat veel seksueel misbruikte jongens dan ook last hebben van schuld- en schaamtegevoelens over hun fysieke opwinding.

4: Het zijn vooral homoseksuele mannen die jongens seksueel misbruiken.

Seksueel misbruik van jongens heeft niets met homoseksualiteit te maken net zo min als seksueel misbruik van meisjes iets met heteroseksualiteit te maken heeft.

Daders hebben wel bepaalde voorkeuren voor geslacht en/of leeftijd van hun mogelijke slachtoffers.

5: Seksueel misbruikte jongens zijn homoseksueel.

Veel mannen die misbruikt zijn geloven dat iets van henzelf seksueel aantrekkelijk is voor mannen en dat dat betekenen kan dat zij homoseksueel zijn. Het probleem is echter gelegen in het onvermogen van de dader om een seksuele relatie aan te gaan en te onderhouden met een volwassene; dat is het probleem en niet de fysieke kenmerken van het slachtoffer.

6: Ben je seksueel misbruikt door een man dan loop je de kans homoseksueel te worden.

Het is onwaarschijnlijk dat iemand een andere persoon homo- of heteroseksueel kan maken. Vroegtijdige seksuele ervaring speelt geen doorslaggevende rol in de latere seksuele oriëntatie. Wel is duidelijk dat een vroegtijdige seksuele ervaring verwarring veroorzaakt voor jongens m.b.t. de eigen seksuele oriëntatie.

7: Ben je seksueel misbruikt dan loop je een goede kans zelf misbruik te gaan plegen.

De meerderheid van misbruikte jongens wordt nooit dader (=80%).

De meerderheid van de bekende daders is zelf seksueel misbruikt (=80%).

Deze misvatting is erg gevaarlijk vanwege de sterke stigmatisering van het slachtoffer.

8: Een jongen/man boft als hij vroeg seks heeft met een vrouw.

Vroegtijdige of gedwongen seks, of het nu gaat om een moeder, tante, oudere zus of een of andere vrouw in een machtspositie, veroorzaakt grote verwarring.

9: Een jongen/man kan niet misbruikt worden door een vrouw.

Het seksueel misbruik door vrouwen is moeilijk in te schatten daar dit misbruik vaak meer verhuuld is. Jongens zelf onderkennen het seksueel misbruik door een vrouw vaak niet als zodanig. Ze hebben er wel last van maar zien het dan als een soort seksuele introductie.

Deze misvattingen zijn gevaarlijk en veroorzaken veel schade:

- Zolang de samenleving geloof hecht aan deze misvattingen en ze in- of expliciet gebruikt krijgen seksueel misbruikte mannen niet die aandacht en hulp die ze verdienen.
- Zolang jongens en mannen deze misvattingen zelf geloven voelen ze zich beschaamd en boos. Zij bevestigen daarmee de macht van de ander. Het is immers hun eigen schuld.

Vrijkomen van deze misvattingen is onderdeel van het herstelproces.

MANNENBEELDEN – MANNENWERKELIJKHEID

Er bestaan drie beelden van een man:

- Man die je bent
- Man die je graag wilt zijn
- Man volgens de overheersende culturele norm in de samenleving

Deze beelden conflicteren voor iedere man in het bijzonder voor de seksueel misbruikte man. Deze conflicten kunnen als volgt worden opgelost.

1: De werkelijkheid wijzigen/neutraliseren

Ontkennen dat het misbruik heeft plaatsgevonden.

Minimaliseren van het misbruik; niet overdrijven, het valt wel mee

Verheerlijken van de ervaring: het was een goede introductie op seksualiteit

2: Opgeven.

Ophouden zich mannelijk te gedragen.

Passief en zich isoleren

Niet boos worden/kunnen worden

Eenmaal slachtoffer altijd slachtoffer

Geen seksualiteit

Geen hulp zoeken, haalt toch niets uit.

3: Vechten.

Sociaal geaccepteerde vormen. Zichzelf overtuigen dat ze hun leven in de greep hebben.

Niet sociaal geaccepteerde vormen; verslavingen: alcohol, drugs, gokken, seks.

SIGNALLEN DIE MOGELIJK VERWIJZEN NAAR SEKSUEEL MISBRUIK

Zie: van den Broek, Jos (1991) Er zijn geen namen voor. Uitgave Ambo Baarn.

- Imponeer gedrag
- Risicovol gedrag
- Over productief gedrag
- Intolerant gedrag
- Intimiderend gedrag
- (Seksueel) gewelddadig gedrag

- Angst voor seksualiteit
- Erotiseren/seksualiseren
- Veelvuldige en wisselende seksuele contacten
- Verwarring over seksuele oriëntatie
- Homofobisch gedrag
- Prostitutie gedrag

- Zich isoleren/onkwetsbaar maken
- Inschikkelijk gedrag
- Wegcijferen
- Veel aandacht vragen
- Slechte lichaamsverzorging

- Gezellige jongen
- Hulpverlener uithangen
- Wereldverbeteraar

HERSTELPROCES

Waar is het herstelproces opgericht?

Voor veel mannen is het moeilijk om onder ogen te zien dat er sprake is geweest van seksueel misbruik en het blijkt lastig te zijn om de ervaring qua impact op de juiste waarde in te schatten. Ook het ontwikkelen van een nieuw levensperspectief is voor vele mannen een flinke opgave. Herstel vat ik op als een groeiproces. In grote lijnen verloopt dit proces in fasen. Men kan stellen dat in het algemeen een misbruikte man deze verschillende fasen in het herstelproces zal doorlopen. Het is een onderscheiding in perioden die elkaar ook gedeeltelijk zullen overlappen.

Fase 1 Het doorbreken van het zwijgen/onthulling van de ervaring

Onderkennen dat er sprake is van seksueel misbruik.

Beschrijven van de ervaring

Onderkennen en waarneembaar leren maken van de ervaring

Identificeren van actuele problemen, vragen en knelpunten

Fase 2: Focus op de ervaring

In deze fase gaat het om een reconstructie van de ervaring.

Het gaat hierbij niet alleen om feiten maar ook om de betekenis/gevoelens daaromtrent.

Fase 3: Onderzoeken van de invloed van het seksueel misbruik op het huidige functioneren

Het gaat in deze fase om het misbruik te bekijken vanuit volwassen standpunt.
Wat betekent zoiets voor een kind. Bij wie hoort eigenlijk de verantwoordelijkheid te liggen?
Wie moet zich hier schamen over wat?

Fase 4: De context van de ervaring

In deze fase gaat het om het onderzoeken van belangrijke factoren die van invloed waren op de persoonlijke ontwikkeling bv. familiale achtergrond

Fase 5: Wenselijke veranderingen in het huidige leven

Fase 6: De integratie

Weer hoopvol. Een zich realiseren dat men beschikt over bronnen en vaardigheden welke nieuwe moeilijkheden het hoofd kunnen bieden. Geloof in de opties die men kan kiezen
Het misbruik is niet langer meer het centrale issue in de zelf-identificatie.

MOGELIJKHEDEN VAN HET ROTS EN WATERPROGRAMMA

Uitgangspunt van het R & W programma

Ondersteunen van jongens in de problemen waar zij mee geconfronteerd worden:

Wat voor man wil je zijn?

Wat voor man ben je?

Wat verwachten anderen van je? Let op de beeldvervalsing van de echte man en de seksualiteit van de man.

Benadering van het R & W programma

Rots en water is gecentreerd rond:

Veiligheid

Integriteit

Verbondenheid

Spiritualiteit

In de communicatie is men gericht op het creëren van veiligheid, vertrouwen, angstgevoelens en grenzen. Het R & W programma is een sterk lichaamsgerichte benadering met psycho-educatieve aspecten.

Seksueel misbruik is een extreme inbreuk op de lichamelijke integriteit en heeft grote gevolgen voor lichaamsbeleving in het algemeen en die van seksualiteit in het bijzonder. Het R & W programma biedt voor de begeleiding van seksueel misbruikte jongens veel mogelijkheden maar stelt tegelijk ook grenzen aan het programma.

In de workshop is vanwege het grote aantal deelnemers gekozen om eigen specifieke vragen te beantwoorden.